

Ukrayna'nın Yeniden İnşası İçin Dondurulmuş Rus Devlet Varlıklarının Harekete Geçirilmesi

CEED Raporu

CEED

JUN 15, 2026

Ukrayna muazzam bir yeniden inşa ihtiyacıyla karşı karşıya iken, dondurulmuş Rus varlıkları önemli bir uluslararası tartışmanın odağında yer almaya devam ediyor.

1. Ukrayna'daki Hasarın Boyutu

Ukrayna, İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana Avrupa'da eşi benzeri görülmemiş bir yeniden inşa süreciyle karşı karşıyadır. Üç yıllık topyekûn savaşın ardından, Ukrayna'nın altyapısı, ekonomisi ve kültürel mirası üzerinde bırakılan tahribatın boyutu şok edicidir.

a. Fiziksel Altyapı Yıkımı

- Binalara, yollara, elektrik şebekelerine ve diğer altyapıya verilen **doğrudan fiziksel hasar, 170–176 milyar dolar** olarak tahmin edilmektedir (Dünya Bankası/BM/AB, RDNA4, Aralık 2024).
- **Ukrayna'nın konut stokunun %13'ünden fazlası** hasar görmüş veya yıkılmıştır.
- Konut, ulaşım, enerji ve sanayi/tarım varlıkları en çok etkilenen sektörler arasındadır.
- **Mariupol** gibi önemli şehirler büyük ölçüde yerle bir olmuştur ve Ukrayna'nın doğu ve güneyinde yıkım devam etmektedir.

b. Ekonomik Kayıplar

- Ukrayna'nın **GSYİH'si 2022'de yaklaşık üçte bir oranında küçüldü**. 2023–2024 döneminde mütevazı bir büyüme geri döndü, ancak ekonomi halen ciddi şekilde zarar görmüş durumdadır.
- **Milyonlarca iş kaybedildi** ve binlerce işletme yok oldu.
- **Toplam yeniden inşa ve iyileştirme ihtiyaçları**, önümüzdeki on yıl için **524 milyar dolar** olarak tahmin edilmektedir (Dünya Bankası, Şubat 2025).
- *Not:* En son uluslararası değerlendirmeler, genel iyileştirme ihtiyaçlarının ötesindeki toplam ekonomik üretim kayıplarını ayrı olarak ölçmemektedir.

c. Tarım ve Sanayi Yağmalaması

- **Tahıl ve tarımsal varlıklar:** İşgal altındaki topraklardan en az **4 milyon ton tahıl** (yaklaşık 800 milyon dolar değerinde) çalınmıştır (Ukrayna hükümeti). Tarım sektörünün doğrudan savaş hasarı **10,3 milyar dolar** olarak tahmin edilmektedir (KSE Enstitüsü). Melitopol'dan 5 milyon dolar değerindeki John Deere traktörleri gibi tarım ekipmanları da yağmalanmıştır.
- **Sanayi ekipmanları ve şirketler:** **600 milyon dolar** değerinde bitmiş çelik ürün çalınmıştır (Metinvest). **Sanayi, inşaat ve hizmet**

sektörlerine verilen toplam doğrudan zarar 14,4 milyar dolardır. (Dünya Bankası/BM/AB). İşgal altındaki bölgelerdeki en az **1.150 Ukrayna şirketi** yasadışı olarak ele geçirilmiş ve Rus ekonomisine dahil edilmiştir.

d. Kültürel Miras ve Sanat Eserleri Hırsızlığı

- **1,7 milyondan fazla kültürel eser** çalınmış veya tahrip edilmiştir (Ukrayna Kültür Bakanlığı; bağımsız kaynaklarca doğrulanmamıştır).
- **Kiev Ekonomi Okulu**, kültürel miras kayıplarını **4 milyar dolar** olarak tahmin etmektedir.
- Önemli hırsızlık olayları arasında Mariupol'dan 2.000'den fazla müze eseri (İskit altını dahil) ve Kherson Bölgesel Sanat Müzesi'nden binlerce tablo bulunmaktadır.

2. Finansman Açığı ve Dondurulmuş Rus Varlıkları

- Önemli miktarda uluslararası yardım taahhütlerine rağmen, 2025 yılı için **9,96 milyar dolarlık bir finansman açığı** bulunmaktadır ve yardımların çoğu uzun vadeli yeniden inşa yerine acil istikrara odaklanmaktadır.
- **En son ortak değerlendirme**, önümüzdeki on yıl içinde **524 milyar dolarlık** yeniden inşa ve toparlanma ihtiyacı öngörmektedir.
- **Yaklaşık 300 milyar dolarlık Rus devlet varlığı**, 2022'nin başından bu yana G7 ve AB yargı bölgelerinde dondurulmuştur. Bu rakamlara, tazminat tartışmalarının konusu olmayan özel Rus varlıkları dahil değildir.
- Tamamen kullanıma açılsalar bile, bu dondurulmuş varlıklar Ukrayna'nın ihtiyaçlarının yalnızca bir kısmını karşılayacaktır; bu da mevcut tüm kaynakların serbest bırakılmasının aciliyetini vurgulamaktadır.

3. Yasal ve Ahlaki Temel

- **BM Genel Kurulu (ES-11/5 sayılı Karar, 2022)**, Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik saldırganlığı nedeniyle tazminat ödeme sorumluluğunu kabul etmiş ve uluslararası bir tazminat mekanizması kurulması çağrısında bulunmuştur. Ancak bu karar bağlayıcı değildir ve varlıkların müsaderesine izin vermemektedir; bağlayıcı bir adım için BM Güvenlik Konseyi'nin onayı gerekmektedir ki Rusya bu konuda veto hakkına sahiptir.
- **Emsal:** Irak'ın Kuveyt'i işgalinin ardından kurulan **BM Tazminat Komisyonu (UNCC)**, esas olarak Irak'ın petrol gelirlerinin bir yüzdesi üzerinden finanse edilen – egemenlik rezervlerine doğrudan el konulmasıyla değil – 50 milyar doların üzerinde tazminat ödemesini yönetmiştir.
- Rusya devlet varlıklarının doğrudan el konulmasının yasal dayanağı henüz test edilmemiştir ve şu anda çoğu yargı alanında izin verilmemektedir. Faiz gelirlerinin kullanımı bile, özellikle Belçika ve Avrupa Adalet Divanı'nda devam eden yasal zorluklarla karşı karşıyadır.

4. Varlıkların Kullanımının Mevcut Durumu

- **Avrupa Birliği**, dondurulmuş Rus devlet varlıklarından elde edilen faizlerin Ukrayna'nın yararına kullanılması konusunda (nitelikli çoğunluk oylamasıyla) mutabakata varmıştır. İlk dilim (2024 faiz gelirlerinden yaklaşık 2,1 milyar avro) Mart 2025'te duyurulmuş, ancak Mayıs 2025 itibarıyla Belçika'daki idari ve hukuki prosedürler nedeniyle yalnızca bir kısmı tahsis edilmiştir.
- **G7**, 2024 yılında Ukrayna'ya 50 milyar dolarlık bir kredi verilmesi konusunda prensipte anlaşmaya varmıştır; bu kredinin geri ödemesi, dondurulmuş Rus varlıklarından elde edilecek gelecekteki faiz

gelirleri kullanılarak yapılacaktır. Ancak Mayıs 2025 itibarıyla kredinin kendisi henüz verilmemiştir; yalnızca AB, G7 kredi mekanizmasının bir parçası olmayan faiz gelirlerini aktarmaya başlamıştır.

- **Yasama çalışmaları**, örneğin ABD REPO Yasası (Temsilciler Meclisi'nden geçmiş, Senato'da bekliyor) ve Kanada ile Birleşik Krallık'taki benzer girişimler, çeşitli aşamalarda bulunmaktadır. Birleşik Krallık ve Kanada'da potansiyel varlık müsaderesi için gerekli yasalar mevcutken, AB ana varlık müsaderesi yasasını tartışma aşamasından öteye taşıyamamıştır ve hiçbir yargı yetkisi alanı, ana varlığın el konulması ve transferi için kapsamlı bir çerçeve henüz yürürlüğe koymamıştır.

5. Temel Zorluklar ve Dikkate Alınması Gereken Hususlar

a. Hukuki Kesinlik

- Egemen devlet varlıklarının el konulmasına ilişkin yasal temel gelişmektedir. Uluslararası hukuk, saldırganlık için tazminatı desteklerken, rezervlerin doğrudan el konulması büyük ölçüde denenmemiştir, şu anda çoğu yargı alanında izin verilmemektedir ve özellikle Belçika ve AB'de önemli yasal engeller ve devam eden mahkeme itirazlarıyla karşı karşıyadır.
- Çalınan varlıklar, çocukların kaçırılması, sivillere çektirilen acılar, haksız zenginleşme ve savaş suçlarıyla ilgili tazminat teorileri, güçlü yasal temellere dayalı el koymayı desteklemelidir.

b. Siyasi Konsensüs

- Farklı hukuk sistemleri, risk toleransları ve siyasi pozisyonlar nedeniyle G7 ve AB üyeleri arasında tek bir yaklaşım elde etmek ve bunu sürdürmek zordur. AB, nitelikli çoğunluk oylamasıyla faiz transferleri konusunda başarılı adımlar atmıştır.

c. Uygulama

- Yasama düzenlemeleri mevcut olsa bile, varlık transferi, denetim ve hesap verebilirlik mekanizmaları, şeffaflık ve etkinliği sağlamak için dikkatli bir şekilde tasarlanmalıdır. Faiz gelirlerinin transfer süreci, özellikle Belçika'da önemli idari ve hukuki birikmiş iş yükü nedeniyle yavaş ilerlemektedir.

d. Özel Yatırımcılar Üzerindeki Etki

- 5 milyondan fazla Rus özel yatırımcı, varlıkların dondurulmasından etkilenmiş olup, bu durum Belçika ve AB'de devam eden hukuki süreçlere yol açmıştır. Bu özel varlıklar şu anda tazminat kapsamına alınmamaktadır.

e. Finansal İstikrar

- IMF'nin Nisan 2025 tarihli Küresel Finansal İstikrar Raporu, bu önlemlerin küresel rezerv para birimi tercihleri üzerinde önemli bir etkisi olmadığını ortaya koymuştur; zira çoğu merkez bankası, Rusya'nın durumunu benzersiz bir vaka olarak değerlendirmekte ve daha geniş kapsamlı varlık el koymaları için bir emsal teşkil etmediğini düşünmektedir.

6. Öneriler

- **Yasama Sürecini Hızlandırın:** G7 ve AB ortaklarını, dondurulmuş Rus devlet varlıklarından elde edilen faiz gelirlerinin Ukrayna'nın yeniden inşası için kullanılmasını sağlayan yasaları uyumlaştırmaya ve hızlandırmaya teşvik edin. Mevcut sınırlamaları ve devam eden hukuki zorlukları kabul ederken, anaparanın el konulmasına yönelik hukuki yolları araştırmaya devam edin.
- **Şeffaflığa Öncelik Verin:** Varlık transferlerinin şeffaf bir şekilde ve uluslararası en iyi uygulamalara uygun olarak yönetilmesini

sağlamak için UNCC örneğini kullanarak güçlü denetim mekanizmaları kurun.

- **Hukuki İhtiyatlılığı Koruyun:** Herhangi bir varlık müsaderesi tedbirinin uluslararası hukuk kapsamında savunulabilir olmasını sağlamak ve olası olumsuz etkileri en aza indirmek için uluslararası hukuk uzmanlarıyla istişareye devam edin.
- **Faizlerden Hemen Yararlanın:** Anapara için uzun vadeli çözümler geliştirirken ve hukuki zorlukları ele alırken, dondurulmuş varlıklardan elde edilen faizlerin acil bir finansman kaynağı olarak kullanımını genişletin ve hızlandırın.
- **Hukuki Zorlukları İzleyin:** Sonuçları gelecekteki varlık transferlerinin uygulanabilirliğini ve zamanlamasını etkileyebileceğinden, Belçika ve Avrupa Adalet Divanı'ndaki devam eden hukuki süreçleri yakından izleyin.

7. Emsal: UNCC Örneği

Irak'ın 1990'da Kuveyt'i işgal etmesinin ardından **BM Tazminat Komisyonu**, egemen varlıkların doğrudan el konulması yerine, Irak'ın petrol gelirlerinden ayrılan bir payla finanse edilen 50 milyar doların üzerinde tazminatı yönetmiştir. Bu durum, uygun hukuki ve idari çerçevelerle uluslararası tazminatların uygulanabilir olduğunu göstermektedir.

8. Sonuç

Rusya'nın devlet varlıklarının dondurulması, Ukrayna'nın uzun vadeli toparlanmasını finanse etmek için eşsiz bir fırsat sunmaktadır. Bu potansiyeli gerçekleştirmek, koordineli hukuki, siyasi ve idari eylemler ile hukuki ve operasyonel risklerin dikkatli bir şekilde yönetilmesini

gerektirir. Uluslararası toplum, geçmiş emsallerden ders çıkararak ve şeffaf, hukuka uygun bir yaklaşım sağlayarak, uluslararası hukuk ilkelerini ve finansal istikrarı korurken Ukrayna'nın yeniden inşasına yardımcı olabilir. Yine, **son ortak değerlendirme** önümüzdeki on yıl içinde **524 milyar dolarlık** yeniden inşa ve toparlanma ihtiyacı öngörmektedir.

G-7, dondurulmuş fonların Rusya'ya iade edilmesine izin veremez; bu fonlar, Ukrayna'ya öncelikle tazminat ödenmeden başka ülkeler tarafından tazminat amacıyla harcanamaz. Bu, kurallara dayalı uluslararası düzenimizin ve demokrasiye ve tüm ulusların egemenliğine olan bağlılığımızın bir sınavıdır. Bu zorluğun üstesinden gelelim.